

Otázky k politickému rozhodnutí na jednání se zástupci parlamentních stran
právní úprava voleb
14. 3. 2019

I. Korespondenční hlasování, jednodenní volby, hlasování v předstihu

1. Komu má být korespondenční hlasování umožněno?

- a) voličům zapsaným ve zvláštních seznamech voličů v zahraničí,
- b) voličům na území České republiky, které tíží překážka výkonu volebního práva např. v podobě hospitalizace, výkonu trestu odnětí svobody (tato varianta obnáší razantní zásahy do lhůt volebního procesu),
- c) všem voličům (tato varianta obnáší vysoké riziko pro důvěryhodnost výsledků voleb).

Zavedení korespondenčního hlasování se s přihlédnutím k výše uvedeným přínosům a rizikům a jejich vyvažování jeví jako nejschůdnější ve vztahu k voličům žijícím dlouhodobě v zahraničí a zapsaným ve zvláštních seznamech voličů na zastupitelských úřadech.

Tím se na jedné straně uspokojí dlouhodobé požadavky těchto voličů, a zároveň zůstanou nízká rizika spojená s tímto způsobem hlasování, a to zejména nejzávažnější riziko, kterým je kupčení s hlasy. Právě to představuje natolik významné riziko pro zajištění regulérnosti voleb, že se Ministerstvo vnitra nepřiklání k zavedení korespondenčního hlasování na území České republiky. Takový postoj nezakládá ani nerovný přístup k voličům, neboť se jedná o eliminaci stávajícího znevýhodnění této voličské skupiny ve volebním procesu, která je spjata s jejich pobytem v zahraničí.

2. V jakých druzích voleb má být korespondenční hlasování zavedeno?

- a) pouze tam, kde se v současné době hlasuje v zahraničí – v řádných volbách do Poslanecké sněmovny a volbě prezidenta republiky,
- b) ve volbách do Poslanecké sněmovny (včetně předčasných voleb, s novelou Ústavy), volbě prezidenta republiky a volbách do Evropského Parlamentu,
- c) ve všech druzích voleb (tato varianta obnáší značné technické a organizační obtíže při rozdělování hlasů mezi volební obvody).

Korespondenční hlasování ze zahraničí lze efektivně zavést u voleb, kde již v současnosti je možné v zahraničí volit, tedy u voleb do Poslanecké sněmovny a u volby prezidenta republiky, a dále u voleb do Evropského parlamentu, kde je podobně jako u volby prezidenta republiky volebním obvodem celé území České republiky. Pro volby do Evropského parlamentu by tím pádem současně musela být možnost volit v zahraničí nově zavedena, a to včetně obvyklého prezenčního hlasování.

V případě druhého kola volby prezidenta by bylo hlasování korespondenčně možné pouze za předpokladu, že by voličům byla před prvním kolem současně doručena i kompletní sada hlasovacích lístků pro kolo druhé.

Z okruhu voleb umožňujících korespondenční hlasování není důvodné vyjmout ani předčasné volby do Poslanecké sněmovny. Ústava v článku 17 odst. 2 však stanoví, že předčasné volby se musí konat do šedesáti dnů po jejím rozpuštění. Zavedení korespondenčního hlasování ovšem vyžaduje časové rozpětí pro volební proces alespoň 90

dnů od vyhlášení voleb do jejich konání. Korespondenční hlasování v těchto volbách by tedy vyžadovalo novelu Ústavy.

Ve volbách do zastupitelstev krajů a obcí je aktivní a pasivní volební právo podmíněno trvalým pobytem voliče v obci, příp. kraji, přičemž voliči žijící dlouhodobě v zahraničí často nemají trvalý pobyt na území České republiky nebo nejsou s daným územím nadále trvale spjatí. Umožnění korespondenčního hlasování touto okruhu voličů v uvedených volbách se proto nejeví jako důvodné. Navíc zejména ve volbách do zastupitelstva obcí by to bylo obtížně technicky realizovatelné.

6. Je žádoucí umožnit voliči přehlasování jeho hlasu (odevzdaného korespondenčně nebo v předstihu) prezenčně ve volební místnosti?

- a) ano,
- b) ne.

K zajištění záruky svobodných a tajných voleb se s korespondenčním hlasováním a hlasováním v předstihu často spojuje též možnost, aby volič, který již tímto způsobem hlasoval, svůj hlas přehlasoval, a to tak, že v den voleb odhlasuje prezenčně ve volební místnosti. V takovém případě okrsková volební komise následně jeho doručenou úřední obálku s uvedením důvodu odloží a hlas doručený korespondenčně nezapočítá.

Toto opatření představuje další pojistku proti kupčení či jiné manipulaci s hlasy. Riziko bude obzvláště veliké v případě komunálních voleb v malých obcích, kdy hlasování v předstihu bude zajišťovat dosavadní starosta. Rovněž to zajišťuje záruku bezpečných voleb v případě podezření z manipulace na obecním úřadě při úschově odevzdaných hlasů (bude-li mít volič pochybnost, že s jeho odevzdaným hlasem bylo z jakéhokoliv manipulováno, může odhlasovat ještě jednou).